

Dragutin
Tadijanović

NOČ
BREZ TOPOLA   Nocoj so podrli
Topol ob potoku.

Umrle so tvoje veje,
Vitki topol,
Nikoli več ne boš
Z listjem šumel!

Noč prihaja s črnim korakom.
Topol sanja mrtev sen.

Žalosten sem.

Morda zato, ker so podrli
Topol, a noč prihaja?

Rastušje, 1923

ŽENE Na večer pred hišo krošnje dišijo
 POD OREHOM In iz polnih keblíc se kadi toplo mleko.

Pod orehom s širokimi listi
 Mlade žene vezejo rutice.

Grem mimo njih, zmeden in nevesel,
 In pozdravljam.
 Njihovi lasje kot žitno klasje vzvalovijo,
 Potem spuste vezenino v naročje.

In se mi smehljajo sladko, brezbrizno:
 In tista s črnimi očmi, in z žametastimi,
 In tista z očmi zelenimi
 Kot trava pomladanska po dežju.

Ko odhajam vznesen,
 Me vroče kopnenje muči.

Mučijo brezupne misli
 Na mlade žene pod orehom.

Bileće, 1929

GOZDOVI SPE Odhajam v noč. Žalosten. In blodim.
 Cesta mi proži mrke dlani: hodi!

Oblaki so prekrili modrino neba,
 Medtem ko veter, klatež stari, drema za robom gozda:
 V roki zakrivljena palica,
 Za pasom svireli.

Mrak, pretežek mrak
 Je legel na mojo lobanjo
 In z mano kramlja kot brat.

Onemogel ležim v travi
 In z ušesom pri tleh slišim srce zemlje:
 Bije, bije, bije...

Gozdovi okoli mene, v sprevodih, spe.

Rastušje, 1929

MESEČINA Glej, za hrastovim gozdom, v tišini in temnem sijaju
Vstaja mesec. Rumen, okrogel.

Lani, s klopi pod kostanjem,
Sem s tabo gledal, zanesen,
Vzhajanje ščipa izza hrastovega gozda,
V mlečni bleščavi in smehu.

Oh, kako krhke igračke smo
V krepkih rokah krvnika!

Žalost je v meni in sam sem, sam:
Nocoj mesečina tvoj grob zaliva.
Nocoj mi mesečina šepeče,
Da te ni, te ni, za večno.

O, dolgo dolgo, še dolgo za nami
Bodo druge oči gledale, kot sva gledala midva:

Niža se sončni dan,
Večerne sence so se iztegnile;
Mesec vstaja
Izza hrastovega gozda, v tišini in temnem sijaju.

Rastušje, 1931

JUTRO Bijejo s podkvami konji v hlevu
hripavo hrzajo
pasje lajanje je utihnilo
sonce je z zlatimi resami obrobljeno
otroci upogibajo s palico veje lešnike berejo
lisasto tele veka
petelin na povešenem plotu zamahuje s krili
zarjavel lemež čaka oračeve roke
odvečen polegam na seniku
skozi razpoke med strešniki gleda ulito nebo
nad hišo nad posevi
tarnanje
čez dvorišče gre bolni brat in kašlja

Zagreb, 1932

KASNI ŽANJEC Kasni žanjec ne vzdigne glave
 iznad dozorelega klasja. Žanje,
 hlastno žanje; ne vidi, da zlati
 sončni prah ne visi več
 nad poljem. Mrači se. Mimo
 gre, z licem razžarjenim,
 temno dekle s cvetom v laseh:
 Kliče mu, z vzdrhtelim glasom,
 večerni pozdrav. A on je ne sliši;
 samo žanje, hlastno žanje, sklonjen
 nad črno zemljo; in ne ve,
 da bo dekle, ko noč spusti se,
 že daleč stran in bo samo njen vonj
 visel nad strniščem. On pa se bo,
 razžaloščen, vračal s težkim korakom,
 sam, kasni žanjec.

Zagreb, 1954

RAD BI USTAVIL Rad bi ustavil
 Sonce, da ne bi raslo po nebu;
 Naj ostane rdeče nad reko
 Kot davi, ko sem ga videl
 Skoz okno sobe, v kateri živim.

Rad bi ustavil
 Donavo, da ne bi tekla po deželah
 Do Črnega morja; naj počiva;
 Naj se umiri v senci vrb
 In topolov; naj ne posluša svojega tihega šuma.

Rad bi ustavil
 Smehlaj na tvojem obrazu, Helena,
 S katerim sem preživel svoj težki čas.
 Naj ta smehlaj igra brezskrben, obrobljen
 S tvojimi črnimi lasmi in črnimi očmi.

Rad bi ustavil . . . Ne, ničesar ne morem.
 Sleherni trenutek se bližam soncu smrti, grobu.

Vučedol, 1957

IZGUBLJENOST Leta so odmerjena, nalita
 Do roba, kot čaša. Začni
 Spoved, srce pozabljeno. Ne drhti
 Na mrazu, na dežju,
 V megli, a z volkovi
 Se ne meni. Kriči!
 Pohiti med skrivnosti trav,
 V planine, pod razvaline;
 In spi do kraja sonca, do polnoči
 Brezumnosti. A potem
 Potiho radostno hlipaj,
 Dokler se ne umiriš v smrti krika
 V temini brezna.

Dubrovnik, 1959

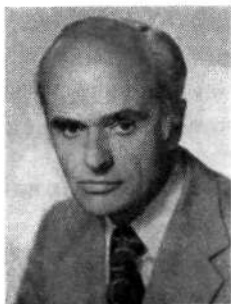
NA GROBU Lahno drobi dežek nedeljski
 GEORGA TRAKLA Ko da s solzami iz oči neba
Innsbruck, Mühlau Objokuje nekega dragega, v tišini:
 Marmorna plošča z njegovim imenom
 Se lesketa od srebrnih kapljic
 Ki kdaj pa kdaj kanejo z listja
 Breze, sestrsko nagnjene
 Nad velikim samotnežem.
 Romar iz daljnih krajev, pozdravljam
 Senco njegovo; javlja se mi
 Iz dežka, iz listja, iz jesenskega cvetja,
 Iz črnega zastora zemlje.

Innsbruck, 1970

BESEDE OČE SONCE, še enkrat bi se rad
 HVALEŽNOSTI Pogovoril s tabo
 SONCU Kot zapravljivi sin po tolikšnem
 Življenju pod tvojim okriljem
 In se ti zahvalim za luč,
 Ki je sijala na moje dneve,
 Mojo glavo, moje roke, mojo mizo,
 Na kateri sem pisal leta dolgo,

Ne da bi sploh pomislil, nehvaležnež,
 Na razkošje tvoje dobrotljivosti,
 Kot ne misli nanjo cvet
 V gozdu in metulj in galeb, ki kriči,
 In čriček siromašni, moj brat,
 Za zlato tvojo luč
 Se ti zahvaljujem za vse nas na Zemlji
 Od rojstva do zadnje ure naše, OČE SONCE.

Rab, 1975

Nikola
Miličević

Dragutin Tadijanović

Tadijanovičeva prva zbirka, z naslovom *LIRIKA*, je izšla v Zagrebu leta 1931. Tako je že skoraj pol stoletja, odkar ta pesnik živi med nami s svojim delom, odkar ga čas preverja, daje na tehtnico, ga preizkuša. Čas je pa neusmiljen, to vemo vsi: gradi in podira. Tako je tudi v zadnjih petdesetih letih marsikaj podrl. Bili smo priče mnogih sprememb in iskanj, iznajdljivosti in neiznajdljivosti v življenju in književnosti. Tadijanovičevo delo pa je preneslo vse preizkušnje in stoji živo med nami in v nas, stoji vgrajeno v naše duhovno življenje, v našo duhovno dediščino, po kateri smo kar smo.

Dejal sem, da Tadijanovičevo delo živi med nami od prve pesnikove zbirke, čeprav je to bila zelo drobna knjižica, na pogled zelo skromna in neugledna. Vsebovala je komaj 25 pesmi. Toda kljub temu je pomenila resnični datum v hrvatski poeziji (tako kot Cesaričeva, ki je izšla isto leto in z enakim naslovom). Ta mala zbirka je bila zelo enotna in zgrajena kot monolitna celota; prinesla je zaokrožen pesniški svet, izviren, samoroden in oseben. Čeprav je predstavljala pesnikov začetek, ni bilo v nji prav nič začetniškega. Nasprotno, vsa zbirka je dajala vtis polne zrelosti in dovršenosti. Z njo je bilo mogoče natanko določiti, kdo je in kaj je v hrvatski poeziji njen avtor. Da je to res, priča dejstvo, da je vrsta pesmi iz te zbirke prišla v kasnejše antologije: *Žene pod orehom*, *Lelija*, *Balada o zaklanim ovcama*, *Mjesečina*, *Jutarna zvezda pozlačen orah*, *Šume snivaju*, *Dugo u noć*, *u zimsku bijelu noć*.

Pesnik je torej s povsem zanesljivim korakom stopil v svet književnosti, in kot je začel, je tudi nadaljeval: umirjeno, zbrano, brez zaletavosti in brez vsakršne prisiljenosti; podrejal se je meri svojih moči in diktatu svoje notranjosti: pisal je, ko je zares imel kaj povedati, in molčal je, kadar je čutil, da ni navdiha. Imel je razdobja praznote, jih potrpežljivo prenašal in čakal nove srečne trenutke. In taki trenutki so res prihajali in Tadijanović je postopoma dograjeval svoje delo, ga izpopolnjeval in razširjal, mu dajal zao-